

Muzeul Județean de Artă «Centrul Artistic Baia Mare» face parte dintr-o listă scurtă de muzee ce au misiunea întemeiată pe trecutul, prezentul și viitorul patrimonial al unui centru artistic *non-metropolitan*.

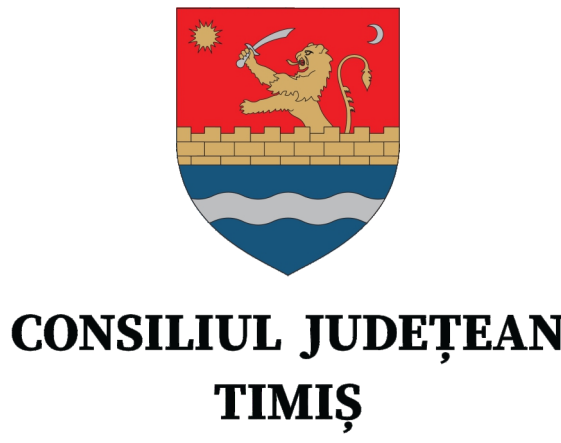
Patrimoniul muzeului oferă comunității și publicului accesul la o imagine completă asupra activității artiștilor *Centrului Artistic Baia Mare*, începând din anul 1896 și până în zilele noastre, caracteristică ce îi conferă unicitate în cadrul rețelei muzeelor de profil din România. Pe bună dreptate, Baia Mare, un mediu social stimulant și avantajos, pentru a susține activitatea artistică, dar și un mediu natural pitoresc a ajuns să fie cunoscut de către un numeros public din țară și din străinătate ca „*oraș al pictorilor*”, artiști dedicați inițial *plein-air*-ismului, fiind printre puținele orașe în care viața artistică s-a desfășurat permanent, aici activând un număr impresionant de peste 3.000 de artiști plastici din spațiul central și est-european, din Europa occidentală sau din locuri exotice cum ar fi Australia și India.

În 1896, Hollósy Simon (1857 - 1918) împreună cu Ferenczy Károly (1862 – 1917), Réti István (1872 – 1945), Thorma János (1870 – 1937) și Iványi Grünwald Béla (1867 – 1940) au fondat în Baia Mare o școală particulară de pictură, ce se dorea a fi o alternativă la modelul academic practicat în marile orașe. *Școala Hollósy (1896-1901)*, susținută iarna la München și vara la Baia Mare, a înrădăcinat aici un model administrativ și pedagogic datorită căruia idealul educației artistice s-a manifestat constant, de-a lungul unui secol, sub diferite denumiri și administrații. A devenit, în timp, o colonie artistică cu caracter temporar și permanent, asemeni altor colonii de renume existente în Europa secolului al XIX-lea, cum ar fi Barbizon și Pont-Aven (Franța), St. Iven (Anglia), Szolnok sau Kecskemét (Ungaria). Amploarea creativă, asemănătoare modelului european, manifestată în Baia Mare pe două direcții - tradițională și novatoare, diversitatea de expresie stilistică și de conținut, schimburile de idei și experiență, caracterul transnațional, au dus la definirea *Centrului Artistic Baia Mare* așa cum îl cunoaștem astăzi.

Baia Mare, 1897

De la stânga la dreapta: Hollósy Simon, Réti István, Iványi Grünwald Béla, Kubinyi Sándor, Szeremley Gyula, Nyilasy Sándor, Benes Pál, Cesar Maria Herrero, Horthy Béla, Ferenczy Károly, Ferenczy Valér.

Mihai Olos (1940-2015)

1946 - 1963

Își începe studiile în satul natal, Ariniș, Maramureș.

1953 - urmează cursurile Liceului *Gheorghe Șincai* din Baia Mare unde participă la cenacluri literare, iar în 1958 - debutează cu versuri în ziarul *Pentru socialism*.

1956 – 1960 – profesor suplinitor în Țara Oașului (Pășunea Mare, comuna Călinești), ulterior este pedagog la Negrești.

1960 – 1963

1960 - studiază la Institutul Pedagogic din Cluj, secția Pictură, avându-l ca profesor pe Coriolan Munteanu (perioadă în care are o întâlnire providențială cu Lucian Blaga). Participă la întâlnirile Cenaclului studențesc clujean cu încercări de grafică și literatură. Debutează în expoziția regională *Maramureș*.

Este profesor de desen la Școala Populară de Artă din Baia Mare, centru artistic de tradiție unde, în cadrul filialei, era președinte Vida Gheza.

1964-1975

1964 - participă la *Expoziția de pictură, sculptură, grafică* și îi sunt achiziționate de către Muzeul din Baia Mare primele lucrări, incluse și în această expoziție, *Fata de pe Codru* respectiv *Natură statică*. O cunoaște pe Ana, viitoarea soție, care l-a susținut și a contribuit la corespondența cu personalitățile interesate de arta soțului ei, i-a transcris poeziile, și l-a ajutat cu publicarea unor texte importante.

1965 - publică poezii în revista *Luceafărul*. Expune împreună cu pictorul Cornel Ceuca, începutul carierei este marcat de cercetări în vernacular. Este influențat atât de stilistica populară, cât și de avangarda europeană.

1965 - în octombrie, participă la *Expoziția regională Baia Mare* unde expune pictură dar și un capitel de lemn inspirat de arhitectura tradițională maramureșeană, artistul lansând provocarea desfacerii nodului. Lucrarea numită *Secretul inimii* (ulterior denumită *Unirea Principatelor* sau *Secretul Unirii*) anticipează seria *Orașului Universal (Olospolis)*.

1966 - este secretar al Cercului Literar *Mihai Eminescu* și împreună cu alți poeți pune bazele *Cenaclului Nord*. Deschide expoziția personală de la Muzeul Regional Baia Mare și participă la alte expoziții de grup, devine membru UAP și primește Mențiunea pentru pictură a Uniunii. 1967 - deschide o expoziție personală de pictură la Galeriile de Artă din Baia Mare, expunând lucrări de factură expresionistă și constructivistă. În octombrie 1967 participă cu șase picturi pe lemn la expoziția *13 tineri artiști*, în București, cu ocazia Colocviului Internațional *Constantin Brâncuși*. Îi sunt remarcate lucrările de către criticii de artă români dar și de publicul internațional.

1968 – deschide o expoziție personală la București: *Mihai Olos, Pictură*, pregătită împreună cu Petru Comarnescu, cu numeroase ecouri în presa de specialitate. Mircea Eliade îi scrie o scrisoare lui Olos, felicitându-l pentru expoziție. De asemenea, pentru această expoziție primește Premiul al III-lea decernat de UAP.

1968 - primește comanda pentru singura lucrare de artă monumentală pe care a realizat-o, pentru cinematograful Dacia, Baia Mare, lucrare pe care o va realiza influențat fiind de *op art*. Pe lângă participarea la numeroase expoziții de grup din țară (din Baia Mare și București), participă la expoziții de artă românească în Cehoslovacia și Iugoslavia, la a XIV-a Trienală de Arte Decorative de la Milano.

1968 - călătorește în Italia unde este impresionat de mișcarea *arte povera*.

1969 - în 21 februarie are loc prima expoziție personală în afara granițelor țării, la Roma, expoziție remarcată de presa italiană și de presa de specialitate românească. Este introdus în volumul *Pictura românească în imagini 1111 reproduceri*, primește Premiul Tineretului pentru expozițiile personale organizate la București(1968) și Roma(1969).

1969 - realizează primul *happening*, la Baia Mare, intitulat 25, publică în revista *Contemporanul* articolul „Glose de artă. Popular și modern”.

Participă cu lucrări la *Bienala de Arte decorative* și expoziții de grup din țară, la finele anului 1969 - Mihai Olos abandonează tematica mitică și folclorică în favoarea expresionismului abstract.

1970 - călătorește în Japonia unde vizitează Expoziția Mondială de la Osaka și descoperă asemănări între arhitectura în lemn din Maramureș și cea din Japonia.

1972- realizează *performance-ul Aur-Grâu-Oameni*, la mina Herja, iar în 1973 participă în Cuhea, Maramureș, la primul *land art* din România.

1974 - călătorește în Italia, Elveția, Germania, Franța, unde primește o bursă din partea *Association Internationale pour la Liberté de la Culture*. De asemenea, inițiază *performance-ul* itinerant *O statuie umblă prin Europa*, proiect pe care îl va încheia în anul 1988.

1976-1990

1976 - este președintele nou înființatei Asociații a tinerilor artiști *Măiastra*.

Olos publică în paginile foi *Măiastra* articolul *Între Maramureș și Brâncuși*, prezentând folclorul ca fundament al culturii moderne.

Expune în diverse expoziții de grup în București, Timișoara, Baia Mare, Sighetu Marmăției.

1977 - vizitează a VI-a ediție a *Documentei* de la Kassel, în cadrul căreia prezintă proiectul *Orașul universal*, ca intervenție teoretică la lucrarea *Pompa de miere* a artistului german Joseph Beuys, întâlnirea dintre cei doi fiind relatată, în câteva articole, în revista *Arta*. Totodată, primește o invitație la Institutul de Artă și Comunicație Vizuală a Universității Justus von Liebig din Giessen.

1978 - realizează și filmează în Giessen performance-ul *Gând românesc pentru Germania și Dedeochiul (Omagiu lui Rilke și Beuys)*, în același an îi este organizată în absența lui prima expoziție în Germania.

1979 - realizează la Baia Mare performance-ul *La măturatul grâului. Împotriva poluării*.

Anii 1980 marchează revenirea lui Olos la pictura figurativă. În această perioadă continuă acțiunea *O statuie umblă prin Europa*, călătorește în Spania unde se întâlnește cu Gaudí și Dalí, în Grecia, Turcia, Italia, Danemarca.

1983 - lucrarea sa, *Rostul lumii – Orașul Universal* ajunge în patrimoniul Muzeului Fuji – Tokio, Japonia.

1983 - expune ciclul *Mătrăguna* la București, la vernisaj iau cuvântul Nichita Stănescu și Vasile Drăguț.

1984 – primește premiul „Flacăra”.

1985 - este invitat de Andrei Oișteanu la prima expoziție națională de *mail art*.

1987 - expune un ciclu de desene în expoziția personală *Desemncontinuu*, la Colonia pictorilor, Baia Mare, an în care îi sunt publicate poezii în revista *Arta*.

1989 - se organizează o expoziție personală Mihai Olos în Olanda.

1990-2015

În această perioadă este prezent constant în expoziții la Baia Mare, dar și în București, Cluj, Timișoara, Sibiu, iar internațional, expune în Ungaria-Szolnok, Vác, Szentendre, în Germania la Wickstadt, Schaubühne și Schwäbisch Hall, în Slovenia, la Geneva și Paris.

1992 – bursier la Künstlerhaus Schloss Wiepersdorf, unde realizează seria *Tripodului* de aur și scrie poezii împreună cu Lioba Happel, publicate ulterior în revista *Neue Literatur*.

1993 – se stabilește definitiv în Germania la Heilbronn.

1999- Helga Fessler (cu care se căsătorește în 1994) deschide galeria „Măiastra” la Hassmersheim cu scopul de a promova opera lui Olos. Galeria susține apelul artistului pentru restaurarea *Coloanei* lui Constantin Brâncuși.

2000 - are loc retrospectiva aniversară *Mihai Olos-60* la Galeriile de Artă din Colonia pictorilor. Participă la edițiile *Conventului pictural internațional „Hollósy Simon”*, organizate în această perioadă în Baia Mare.

2006 - este ultimul an în care Mihai Olos mai revine în România, după acest an lucrările îi vor fi expuse în absența lui.

2010 - Primește Marele Premiu pentru Arte Plastice, acordat de către U.A.P. din România, filiala Baia Mare.

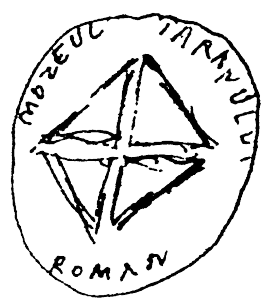
Se stinge din viață la 22 februarie 2015, în Amoltern, Germania.

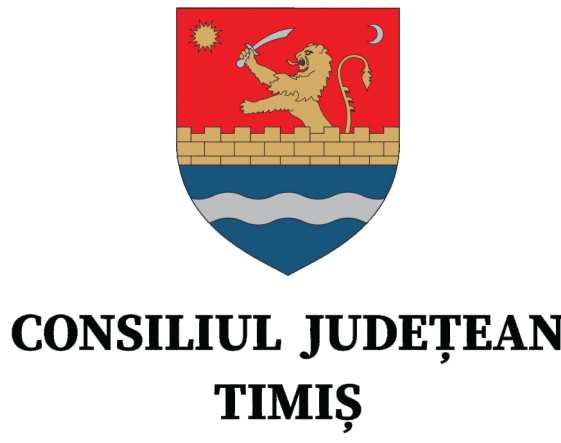
Postum, este inclus în expoziții diverse și galerii din țară și din străinătate *Centre Pompidou* și *Plan B*.

2016-2017 - MNAC București realizează o retrospectivă amplă ce confirmă recunoașterea lui Mihai Olos în arta plastică românească și în galeria artei contemporane.

Curator: Robert Streheli
Managerul Muzeului Județean de Artă
«Centrul Artistic Baia Mare»

Coordonator proiect: prof. dr. Maria Hadiji
Secția Expozițională Pavilionară
Muzeul Satului Bănățean Timișoara

Vida Gheza (1913-1980)

1920-1928 – Baia Mare -primul contact cu învățământul artistic

Urmează cursurile școlii primare în orașul natal, fiind încurajat de învățătorii săi Alexandru Moja și Mihai Racolța, iar apoi, susținut de avocatul Teofil Dragoș, ale Liceului de stat *Gheorghe Șincai* din Baia Mare avându-i ca profesori de desen pe sculptorii Eugen Pascu și Gheorghe Manu, respectiv, pe pictorul I.Liuba la culoare.

1932-1937- Baia Mare -anii de ucenicie:

Începuturile artei sale surprind în mediul transilvănean prin tematica exotică, sunt legate de influența artei negre, cunoaștere posibil dobândită datorită legăturilor cu grupul artiștilor din jurul lui Klein József.

Lucrează sub îndrumarea lui Ziffer Sándor, maestru definitiv al celei de-a doua generații a școlii de pictură băimăreană, de asemenea, pictorul Kádár Géza și soția acestuia îi vor cizela educația.

1934 - prima cronică ce apare despre Vida Gheza, în *Bányai Lapok (Pagini băimărene)* –, „*Un nou talent*”.

1936 – participă, la inițiativa lui Aurel Popp și Thorma János, la organizarea Congresului artiștilor plastici din Transilvania și Banat, devine membru P.C.R.

1937 - are loc prima prezentare publică a operelor sale având ca tematică subiecte sociale în cadrul *Expoziției Noii Societăți a Pictorilor Băimăreni*, unde lucrările sale sunt remarcate pentru *concepția lor originală și desăvârșita redare a caracterului*.

1938-1939 – Războiul civil din Spania și lagărele de la Saint Cyprien și Gurs

1939 - realizează busturile lui Horea, Cloșca și Crișan, împreună cu o serie de linogravuri și acuarele, în prezent dispărute.

1942-1944 – urmează cursurile de sculptură la Școala Superioară de Arte Frumoase din Budapesta, în clasa profesorului Bori Jenő.

În lucrările din perioada studiilor se remarcă tehnica de cioplire care îi va deveni caracteristică pentru o lungă perioadă din creația sa, cu tăieturi sincopate de daltă ce vibrează dinamic suprafețele.

1944 - se căsătorește cu pianista Ecaterina Kádár, fiica pictorului băimărean Kádár Géza.

1945-1952 – „faza telurică”

1945 – la începutul anului se înrolează ca voluntar pentru câteva luni în Armata română după care se întoarce la Baia Mare. Urmează o perioadă reprezentată prin lucrări ce evocă munca omului simplu.

1947 - realizează *Dans din Oaș*, operă definitivă a perioadei și a întregii sculpturi a lui Vida. „În sculptura în lemn, Gheza Vida este, alături de Brâncuși și Ladea, cel mai apropiat de linia tradiției populare, iar *Dans Oșenesc*, cioplit dintr-un trunchi de copac de către Vida, este una din pilduitoarele înfăptuiri în acest material.” (Petre Comarnescu, 1958).

1946 – începând cu acest an este prezent la numeroase expoziții din țară: în Baia Mare, Cluj și București, în străinătate în Belgrad, Cairo, Bologna, Londra, Torino, Roma, Brno, Bruxelles, Haga, Copenhaga, Oslo, Helsinki.

1949 - este premiat de către Ministerul Artelor și Informațiilor.

1952-1958 – „regăsirea filonului autentic-cenzura realist socialistă”

1953 - i se decernează Premiul de stat pentru altorelieful *Pintea Grigore judecând un boier*. Până în anul 1956 încearcă să se conformeze principiilor realismului socialist, realizează lucrări corect executate dar care nu reflectă personalitatea artistului .

1956 - odată cu realizarea altoreliefului *Balada lui Pintea Grigore*, lucrare inclusă în această expoziție, sculptorul regăsește datele fazei telurice. Urmează o perioadă în care îmbină viziunea realistă cu o dinamică sculpturală originală.

1958 - reprezintă România la **Bienala de la Veneția** cu următoarele lucrări: *Balada lui Pintea Grigore, Răscoala și Dans din Oaș*.

Anii 1960 – „faza pre-arhetipală”

În această perioadă expune în multiple expoziții internaționale la Budapesta, Varșovia, Minsk, Sankt Petersburg, Paris, Damasc, Sofia, Moscova ș.a.

Tematica mineritului, o preocupare permanentă în opera acestuia, este investigată în diverse registre stilistice: începând cu redarea veridică a personajelor surprinse în diverse momente ale muncii și vieții lor, atenția artistului străbătând spre mitologia specifică minerilor, o lume populată de personaje fantastice aflate la granița dintre magie și realitate. De asemenea, Vida explorează tematica izvorâtă din ritualurile vieții țărănești ce aduce în prim plan personaje abia desprinse din trunchiul de copac.

1963 - apare primul film realizat de Mirel Ilieșiu despre Vida și opera sa, *Rădăcinile lui Gheza Vida*.

1964 - realizează în colaborare cu arhitectul Anton Dâmboianu *Monumentul ostașului român de la Carei*, un reper important în opera lui Vida și în arta monumentală comemorativă românească.

1966 - realizează în lemn „*Monumentul țăranilor martiri de la Moisei*” (transpus în piatră în 1972).

Anii 70 – „faza arhetipală”

Parte din figurile magice pe care le-a adus în prim plan în monumentul de la Moisei sunt reluate și dezvoltate conceptual, printr-o modificare a tehnicii de lucru, la începutul anilor 70. Este interesat acum de volumele mari a căror înlănțuire generează formele, rolul structurant al loviturilor de daltă este redus la minimum în favoarea cioplitului cu barda, asemenea tăieturilor de lemn maramureșeni, a căror forță ancestrală Vida reușește să o transfere în creația sa.

1968 - este ales vicepreședinte al Uniunii Artiștilor Plastici din România și i se decernează Ordinul Meritul cultural cl. I.

1971 - Premiul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă.

1972 - realizează *Sfatul bătrânilor* în lemn (transpus în piatră în 1980).

1973 - creează ciclul atipic al *Amintirilor din copilărie I, II și III. Amintiri din copilărie I și II* sunt prezente în această expoziție.

1974 - a fost ales membru corespondent al Academiei Române.

1976 - reprezintă din nou România la Bienala de la Veneția, cu lucrările *Sfatul bătrânilor*, sculptură în lemn prezentă în această expoziție, *Priculiciul minei și Varvara*.

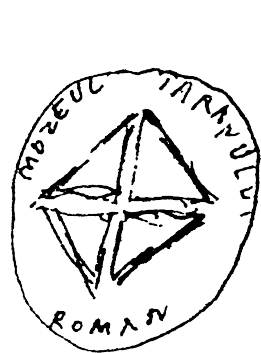
1978 – expune la Baia Mare și Berlin.

Se stinge din viață în 11 mai 1980, la Baia Mare.

În 2013, artista Zoe Vida Porumb și domnul academician Marius Porumb au organizat la Baia Mare o expoziție retrospectivă amplă: *Centenar Gheza Vida 1913-2013 - 100 de ani de la nașterea marelui sculptor român*.

Curator: Robert Streheli
Managerul Muzeului Județean de Artă
«Centrul Artistic Baia Mare»

Coordonator proiect: prof. dr. Maria Hadiji
Secția Expozițională Pavilionară
Muzeul Satului Bănățean Timișoara

**„Folclorul este și trebuie considerat un fundament,
un sistem de bază al culturii moderne”
„Maramureșul reprezintă centrul Creației”
Mihai Olos**

Lucrarea *În bună dimineața* (1982), realizată într-o cheie modernistă, prin care Olos se apropie de noua figurație, reprezintă o scenă din viața de familie tradițională din Maramureș. Este o compoziție cu cinci personaje îmbrăcate în straie populare de sărbătoare, într-un moment de odihnă, *de prag* între *feliile timpului* din calendarul popular. Elementele tradiționale ale portului popular din Maramureș sunt valorificate superior printr-o viziune interpretativă proprie, olosiană.

Personajele se decupează aproape decorativ de fundalul închis de ultramarin și verde. Personajul principal al compoziției este o femeie matură, mama celor patru copii care o înconjoară, doi băieți și două fete, de vârste diferite. Chipul acestora este realizat într-o manieră ce își are sorgintea în una din fazele creației marelui Picasso.

Forma monolitică a grupului familial este întărită de pictor prin redarea ținerii de mână între membrii grupului, gestul fiind încărcat de semnificația legăturii materne între cei prezenți în imagine. Nodul, derivat din metoda ancestrală de asamblaj a lemnului, prezent și în această lucrare, în stânga jos, sugerând, probabil, semnătura artistului, se transpune în compoziția figurativă, în legătura dintre personajele ce se *înnoadă* prin gestul mâinilor.

Ritmurile compoziției sunt dinamice, chiar dacă schema de organizare formală prin dispunerea și mișcarea personajelor în spațiul plastic ne duce cu gândul la o compoziție statică. Poziționarea mâinilor și a picioarelor personajelor crează tensiuni în spațiul plastic, care, susținute apoi de ritmurile active formate de dungile diferit colorate ale zadiilor și de legăturile opincilor, dau o structură dinamică interiorului monolitic al compoziției. Ideea este susținută cromatic de fragmentarea suprafețelor albe de la vestimentație, în contrast valoric major cu suprafețele fundalului, de contrastele complementare de pe zadii și de unica pată de oranj din lucrare, aflată în mâna fetei din brațele mamei..

„Zona picturii figurative [...] este cosubstanțială celei abstracte și o completează la nivelul sensurilor simbolice” – observa Călin Dan, în catalogul expoziției *Efemeristul. O retrospectivă Mihai Olos* (noiembrie 2016 - octombrie 2017).

**„Maramureșul m-a format ca om și ca artist.
Îi rămân adânc recunoscător.”**

Vida Gheza

Un mare grup de sculpturi realizate de maestrul Vida Gheza au o bogată încărcătură metaforică, fiind inspirate din universul mitic maramureșean, univers din care face parte și lucrarea *Botejunea de pe Valea Izei*.

Botejunea de pe Valea Izei, basorelief plat spre altorelief, realizat în lemn de stejar, reprezintă într-o compoziție statică, închisă (asemeni vieții satului), o practică a unui ritual vechi din Maramureș, obicei care invocă eternul feminin. În multe sate de pe Valea Izei, din *illo tempore*, din acel timp mitic de demult, la petrecerea dată în cinstea pruncului (botejune), cu ocazia botezului nou născutului, participau doar femeile - moașa, nașa, mama, rudenii, vecine, prietene. La sosirea acasă de la biserică, femeile participante, asemeni ursitoarelor, îi prezentau daruri simbol și îi urau *coconului* cum să îi fie în viață.

Structura compozițională și ritmul plastic este dat de mișcarea și distribuirea personajelor feminine, cu expresii artizanale, reprezentate în veșminte simple, caracteristice straielor populare din Maramureș. Compoziția lucrării este formată de două grupuri de personaje feminine, situate în prim planul imaginii plastice, unul, orientat de la stânga spre dreapta, format din cinci femei, dintre care una, este purtătoarea pruncului adus la botejune și al doilea grup, format din patru femei, dintre care una închide compoziția în partea dreaptă.

Fundalul lucrării este dominat de patru stâlpi masivi de lemn care susțin o grindă de susținere, specifică arhitecturii populare a zonei folclorice a Maramureșului.

Completa înțelegere a materialului, a lemnului, face ca reprezentarea să apară simplu, natural, în planuri de o remarcabilă plasticitate și poezie, cu o deosebită condensare a expresivității și a mesajului scenei.